# CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
# JULIANE KOKOTT
prezentate la 18 iulie 2007 [1]

## I — Introducere

1. În cauza principală în fața Cour de cassation (Curtea de Casație) din Franța se află în litigiu Société Pipeline Méditerranée et Rhône (SPMR) și administrația vamală franceză [2] cu privire la scutirea de accize a carburantului scurs din cauza unor defecțiuni tehnice dintr-un oleoduct.

2. Scutirea, în sensul articolului 14 alineatul (1) din Directiva 92/12/CEE a Consiliului din 25 februarie 1992 privind regimul general al produselor supuse accizelor și privind deținerea, circulația și monitorizarea acestor produse [3] impune ca pierderea să fie suferită în regim de suspendare din cauza unor evenimente fortuite sau de forță majoră sau ca pierderea să fie „inerentă naturii produselor". Cour de cassation solicită Curții o interpretare a acestor noțiuni.

## II — Cadrul juridic

### A — *Directiva 92/12*

3. În sensul articolului 3, Directiva 92/12 se aplică, printre altele, pentru uleiuri minerale, conform definiției din directivele relevante.

4. Articolul 5 alineatul (1) definește nașterea obligației de plată a accizelor astfel:

„Produsele menționate la articolul 3 alineatul (1) sunt supuse accizelor în momentul producerii lor pe teritoriul Comunității, conform definiției din articolul 2, sau în momentul importului pe teritoriul în cauză.

1 — Limba originală: germana.

2 — Mai precis: Administration des douanes et droits indirects (Administrația taxelor vamale și a drepturilor indirecte) și Direction nationale du renseignement et des enquêtes douanières (Direcția națională de informații și controale vamale), denumită în continuare „DNRED".

3 — JO L 76, p. 1, Ediție specială, 09/vol. 1, p. 129. Între timp, directiva a făcut obiectul unor modificări repetate, însă dispozițiile în cauză nu au fost afectate de aceste modificări.

«Importul unui produs supus accizelor» înseamnă intrarea acelui produs pe teritoriul Comunității […]”

5. Articolul 6 alineatul (1) reglementează exigibilitatea obligației de plată a accizelor în sensul efectiv, ceea ce înseamnă exigibilitatea datoriei fiscale:

„(1) Accizele sunt exigib ile în momentul punerii în consum sau în momentul înregistrării unor deficite care trebuie supuse accizelor în conformitate cu articolul 14 alineatul (3).

Punerea în consum a produselor supuse accizelor înseamnă:

(a) orice derogare, chiar și neregulamentară, de la un regim de suspendare;

(b) orice prelucrare, chiar și neregulamentară, a produselor în cauză în afara unui regim de suspendare;

(c) orice import al produselor în cauză, chiar și neregulamentar, în cazul în care produsele nu au fost incluse într-un regim de suspendare.”

6. Articolul 14 din directivă prevede condițiile de scutire de la plata accizelor pentru pierderi:

„(1) Antrepozitarii autorizați sunt scutiți de la plata accizelor pentru pierderile suferite în regim de suspendare din cauza unor evenimente fortuite sau de forță majoră și determinate de autoritățile din statele membre în cauză. De asemenea, ei sunt scutiți, în regim de suspendare, pentru pierderile inerente naturii produselor apărute pe parcursul producției, prelucrării, depozitării și transportului. Fiecare stat membru stabilește condițiile în care se acordă aceste scutiri. Scutirile se aplică, de asemenea, comercianților menționați la articolul 16 pe parcursul transportului de produse supuse accizelor în regim de suspendare a accizelor.

(2) Pierderile menționate la alineatul (1) apărute în timpul transportului produselor în interiorul Comunității în regim de suspendare a accizelor se determină în conformitate cu normele statului membru de destinație.

(3) Fără a aduce atingere articolului 20, accizele pentru deficite, altele decât pierderile

menționate la alineatul (1), și pierderile pentru care nu se acordă scutirile menționate la alineatul (1) se percep pe baza ratelor aplicabile în statele membre în cauză în momentul în care au intervenit pierderile, determinate de autoritățile competente, sau, dacă este necesar, în momentul în care s-a înregistrat deficitul."

B — *Dreptul național*

7. Articolul 158 C din Codul vamal (code des douanes), care transpune în dreptul francez Directiva 92/12, prevede:

„Pierderile de produse aflate în antrepozite fiscale de depozitare de produse petroliere nu sunt supuse impozitului dacă se dovedește administrației:

1. că rezultă dintr-un eveniment fortuit sau de forță majoră cas fortuit ou de force majeure];

2. sau că sunt inerente naturii produselor. În acest scop, prin hotărâri ale ministrului bugetului, se poate stabili cu acest titlu o limită forfetară a pierderilor admisibile pentru fiecare produs și pentru fiecare mod de transport."

**III — Situația de fapt și întrebările preliminare**

8. Pe teritoriul comunei Saint-Just-Chaleyssin (Département Isère), timp de câteva zile s-au constatat scurgeri de hidrocarburi dintr-un oleoduct. SPMR transporta prin acest oleoduct hidrocarburi către Elveția, în regim de suspendare a accizelor. Ulterior, la 1 ianuarie 1997, acest oleoduct s-a spart. Astfel, din oleoduct s-au scurs hidrocarburi, dintre care numai o parte a fost recuperată din sol.

9. SPMR a solicitat să beneficieze de o scutire de accize pentru cei 795 201 litri de produse petroliere care ar fi fost pierduți. După respingerea cererii, Administrația vamală a introdus pentru început o acțiune prin care a solicitat plata accizelor, demersul fiind fără succes. Cour d'appel (Curtea de apel) din Versailles (Franța) a aprobat parțial acțiunea și a constatat că nu ar fi vorba de evenimente fortuite sau de forță majoră, în sensul articolului 158 C din Codul vamal. În dreptul francez, ar fi considerate evenimente de forță majoră numai împrejurările imprevizibile, de neînlăturat și provenite dintr-o cauză exterioară persoanei vizate.

10. SPMR a declarat recurs la Cour de cassation împotriva acestei concluzii. În subsidiar, SPMR susține că pierderea ar fi inerentă naturii produselor. Prin Hotărârea

din 11 iulie 2006, Cour de cassation a adresat Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Noțiunea de eveniment de forță majoră aflată la originea [unor] pierderi suferite în regim de suspendare, în sensul articolului 14 alineatul (1) din Directiva 92/12/CEE a Consiliului din 25 februarie 1992 privind regimul general al produselor supuse accizelor și privind deținerea, circulația și monitorizarea acestor produse, trebuie înțeleasă în sensul de împrejurări imprevizibile, de neînlăturat și provenite dintr-o cauză exterioară antrepozitarului autorizat care se prevalează de aceste împrejurări în sprijinul cererii sale de scutire sau este suficient ca aceste împrejurări să fi fost de neînlăturat pentru antrepozitarul autorizat?

2) Pierderea unei părți din produse care au curs dintr-un oleoduct ca urmare a caracterului lor fluid și a caracteristicilor solului pe care s-au vărsat, elemente care au împiedicat recuperarea acestora și au condus la taxarea acestor produse, poate fi considerată inerentă naturii produselor, în sensul articolului 14 alineatul (1) din Directiva 92/12 […]?”

11. În procedura în fața Curții de Justiție au formulat observații SPMR, guvernele francez, italian și polonez, precum și Comisia Comunităților Europene.

## IV — Apreciere

### A — *Observații preliminare*

12. Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 92/12 prevede că accizele sunt exigibile pentru produse impozabile, de exemplu uleiuri minerale, nu doar în momentul punerii în consum, ci și în momentul înregistrării unor deficite în conformitate cu articolul 14 alineatul (3) din Directiva 92/12. Se aplică scutirea de plată a accizelor în sensul articolului 14 alineatul (1) pentru pierderile suferite în regim de suspendare din cauza:

— unor evenimente fortuite (*cas fortuit*),

— unor evenimente de forță majoră (*force majeure*) sau

— unor pierderi inerente naturii produselor.

13. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă scurgerea de hidrocarburi

reprezintă o pierdere suferită din cauza unor evenimente de forță majoră, iar prin intermediul celei de a doua întrebări, dacă poate fi clasificată ca „pierdere” în sensul celei de a treia grupe de pierderi scutite de accize.

14. În acest scop trebuie formulate două observații introductive. Pe de o parte, se subliniază că noțiunile menționate la articolul 14 alineatul (1) trebuie considerate noțiuni autonome de drept comunitar.

15. Este adevărat că articolul 14 alineatul (1) din Directiva 92/12 prevede în a treia teză că fiecare stat membru stabilește condițiile în care se acordă aceste scutiri. După cum subliniază în mod just Comisia, articolul 14 alineatul (1) a treia teză din Directiva 92/12 nu poate fi interpretat în sensul că statele membre ar fi autorizate să definească autonom noțiunile „forță majoră” și „pierdere” în sensul ordinilor juridice naționale.

16. Potrivit celui de al patrulea considerent al Directivei 92/12, pentru a asigura instituirea și funcționarea pieței interne, aplicarea accizelor ar trebui să fie identică în toate statele membre. Acest obiectiv al directivei ar fi periclitat în cazul în care condițiile materiale pentru scutire ar depinde numai de definiția elementelor constitutive în dreptul național. Competența statelor membre de a stabili condițiile de acordare a scutirii se limitează numai la condițiile mai detaliate de acordare a scutirilor – de exemplu, detaliile procedurilor administrative –, care nu fac obiectul reglementării prin intermediul directivelor, fără a include însă conținutul acestor scutiri [4].

17. În plus, Curtea a interpretat până în prezent noțiunea „forță majoră” și în alte domenii ale justiției ca noțiune comunitară, fără referire la conceptele naționale [5].

18. Pe de altă parte, se constată că, din perspectiva împrejurărilor prezentate de instanța de trimitere, este vorba fără îndoială despre o „pierdere” de hidrocarburi în sensul Directivei 92/12. Conform opiniei întemeiate a Comisiei, această concluzie este valabilă și în cazul interpretării noțiunii conform noțiunii similare consacrate în articolul 4 din

4 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 15 iunie 2006, Heintz van Landewijck (C-494/04, Rec., p. I-5381, punctul 41), precum și, cu privire la articolul 13 secțiunea A alineatul (1) cu conținut similar din A șasea directivă 77/388/CEE a Consiliului din 17 mai 1977 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri — sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată: baza unitară de evaluare (JO L 145, p. 1), Hotărârea din 26 mai 2005, Kingscrest Associates și Montecello (C-498/03, Rec., p. I-4427, punctul 24 care cuprinde și alte trimiteri), precum și Concluziile noastre prezentate la 15 decembrie 2005 în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Solleveld și van den Hout-van Eijnsbergen (C-443/04 și C-444/04, Rec., p. I-3617, punctul 21).

5 — A se vedea, de exemplu, deciziile citate la notele de subsol 18 și 19.

Directiva 79/623/CEE [6]. Cu privire la această prevedere, Curtea a decis că nu există o pierdere dacă apare riscul ca produsele deficitare să ajungă în circuitul comercial comunitar, posibilitate existentă în special în caz de furt [7]. În speță, hidrocarburile s-au infiltrat definitiv în sol, astfel încât a fost necesară eliminarea amestecului ca deșeu. Este exclusă astfel posibilitatea ajungerii acestuia în circuitul comercial.

B — *Cu privire la prima întrebare preliminară*

19. Prin intermediul primei întrebări preliminare, instanța de trimitere oferă Curții două alternative pentru interpretarea detaliată a noțiunii de forță majoră. Aceasta întreabă dacă evenimentul care a cauzat pierderea se caracterizează prin existența unor împrejurări imprevizibile, de neînlăturat și provenite dintr-o cauză exterioară antrepozitarului sau dacă prezintă relevanță exclusiv caracterul de neînlăturat.

20. Evident, la baza formulării întrebării se află conceptul de forță majoră existent în dreptul francez. Având în vedere că este vorba despre interpretarea unei noțiuni autonome de drept comunitar, conform opiniei întemeiate a Comisiei, nu este oportună utilizarea unei terminologii marcate de concepția națională, cum se întâmplă în cazul ordonanței de trimitere. Se impune astfel formularea unei interpretări autonome a noțiunii „forță majoră".

21. Chiar dacă instanța de trimitere nu solicită expres interpretarea noțiunii de pierdere datorată unor evenimente fortuite (*cas fortuit*), pentru început este necesar să se clarifice raportul acestei noțiuni cu pierderea datorată unor evenimente de forță majoră.

1. Cu privire la raportul dintre noțiunea de evenimente fortuite (*cas fortuit*) și noțiunea de forță majoră

22. În sensul versiunii în limba germană a Directivei 92/12, scutirea este justificată atât de evenimente de forță majoră, cât și de evenimentele fortuite, „Untergang" în versiunea germană. În sensul noțiunii de evenimente fortuite, aceasta implică orice formă de dispariție definitivă a unui bun, independent de împrejurările detaliate, respectiv de responsabilitatea antrepozitarului pentru pierderea respectivă. Întrucât hidrocarburile care s-au scurs s-au infiltrat în sol și nu există posibilitatea refolosirii acestuia, în urma interpretării distincte a versiunii în

6 — Directiva Consiliului din 25 iunie 1979 cu privire la armonizarea dispozițiilor stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative referitoare la datoria vamală (JO L 179, p. 31).

7 — Hotărârea din 5 octombrie 1983, Esercizio Magazzini Generali și Mellina Agosta (186/82 și 187/82, Rec., p. 2951, punctul 14).

limba germană, s-ar constata existența unor evenimente fortuite. Astfel, cantitatea scursă ar urma să fie scutită de accize, fără a lua în calcul existența unui caz de forță majoră.

23. Cu toate acestea, versiunea germană diferă de celelalte versiuni lingvistice ale directivei. Se constată că acestea nu echivalează noțiunea de forță majoră cu cea de eveniment fortuit, ci o noțiune care corespunde *cas fortuit* francez, tradus cel mai bine în germană cu „Zufall” [8]. Dacă există neconcordanțe între versiunile lingvistice ale unui act sau dacă acestea oferă posibilitatea unor interpretări diferite, dispoziția în cauză va fi interpretată, potrivit unei jurisprudențe constante, în raport cu economia generală și finalitatea reglementării din care face parte [9].

24. Ținând cont de economia generală a reglementării, se recomandă interpretarea noțiunii „Untergang” în sensul de eveniment fortuit, conform altor versiuni lingvistice [10]. În cazul în care noțiunea „Untergang” ar include orice pierdere definitivă – culpabilă sau neculpabilă –, situația pierderii datorate unor evenimente de forță majoră și-ar diminua în mare măsură sensul autonom. Pierderea datorată unor evenimente de forță majoră implică, în majoritatea cazurilor, dispariția mărfurilor [11].

25. În mod suplimentar, perechea de termeni menționată se regăsește și în alte reglementări, de exemplu în articolul 45 alineatul (2) din Statutul Curții de Justiție [12]. În reglementările respective, este tradus în limba germană prin „höhere Gewalt oder Zufall” [„forță majoră sau hazard”]. Din acest motiv, se va porni de la ideea că scutirea se acordă numai în cazul pierderilor accidentale sau datorate forței majore, nu însă la o simplă pierdere a mărfurilor.

8 — A se vedea, de exemplu, următoarele versiuni lingvistice, în care a fost adoptată inițial directiva: EN „fortuitous events”, ES „caso fortuito”, IT „casi fortuiti”, DK „haendelige begivenheder”, NL „toevallige omstandigheden”, PT „casos fortuitos”, GR „τυχαία περιστατικά”.

9 — Hotărârea din 27 martie 1990, Cricket St. Thomas (C-372/88, Rec., p. I-1345, punctul 19), Hotărârea din 9 martie 2006, Zuid-Hollandse Milieufederatie și Natuur en Milieu (C-174/05, Rec., p. I-2443, punctul 20), și Hotărârea din 23 noiembrie 2006, ZVK (C-300/05, Rec., p. I-11169, punctul 16).

10 — În Austria și în Germania, directiva a fost implementată *ad litteram*, ceea ce, ca urmare a semnificației noțiunii juridice de pierdere din aceste ordini juridice, a condus la apariția unor diferențe de conținut față de directivă [a se vedea, de exemplu, articolul 38 din Legea austriacă privind taxele pe uleiurile minerale din 1995 (Mineralölsteuergesetz, BGBl. 1994, p. 630) și articolul 14 alineatul (1) din Legea germană cu privire la impozitarea energiei (Energiesteuergesetz, BGBl. 2006 I, p. 1534)].

11 — Numai în cazul pierderii datorate furtului (în mod implicit, acesta este considerat un caz de forță majoră), un bun nu este în același timp „pierdut”.

12 — A se vedea, de exemplu, articolul 45 alineatul (2) din Statutul Curții de Justiție.

26. Instanța de trimitere adresează direct o întrebare numai în privința interpretării noțiunii „forță majoră”, fără a face referire la noțiunea de evenimente fortuite (*cas fortuit*). Această situație se explică prin faptul că în dreptul francez, spre deosebire, de exemplu, de dreptul german [13], conform opiniei majoritare, cei doi termeni se suprapun și nu este posibilă o distincție clară între aceștia [14].

27. Până în prezent, Curtea nu a realizat o distincție în dreptul comunitar [15], ci a examinat frecvent cele două noțiuni fără explicații detaliate, în baza acelorași criterii [16]. Cu toate acestea, Curtea și-a concentrat de regulă explicațiile asupra noțiunii de forță majoră, fără a atribui un sens autonom noțiunii de eveniment fortuit [17]. În consecință, examinarea se va concentra și în speță asupra interpretării noțiunii de forță majoră.

13 — Acesta face distincția între „evenimentul fortuit simplu” („einfacher Zufall”) și forța majoră ca „eveniment fortuit extins” („gesteigerter Zufall”).

14 — A se vedea în acest sens Terré/Simler/Lequette, *Droit civil — Les obligations*, Éditions Dalloz, ediția a 9-a, 2005, punctul 581 care cuprinde și alte trimiteri.

15 — Întrebarea cu privire la existența unei diferențe între noțiuni a fost lăsată explicit deschisă de către Curte prin Hotărârea din 15 decembrie 1994, Bayer/Comisia (C-195/91 P, Rec., p. I-5619, punctul 33).

16 — A se vedea, de exemplu, Hotărârea Curții din 2 martie 1967, Simet și Feram/Înalta Autoritate (25/65, Rec., p. 39), Ordonanța din 5 martie 1993, Ferriere Acciaierie Sarde/Comisia (C-102/92, Rec., p. I-801, punctul 20), și Hotărârea Bayer/Comisia, citată la nota de subsol 15, punctul 32.

17 — Numai în Hotărârea Simet și Feram/Înalta Autoritate (citată la nota de subsol 16), care în această privință a rămas un caz izolat, pronunțată în urmă cu mai mult timp, cu privire la articolul 45 din statut, Curtea de Justiție a presupus existența unui eveniment fortuit fără să distingă această noțiune de cea de forță majoră, în situația în care o cerere a fost primită la grefa Curții numai după patru zile de la recepționarea la Luxemburg.

2. Cu privire la interpretarea noțiunii de forță majoră

28. Până în prezent, Curtea nu a interpretat detaliat noțiunea de forță majoră în sensul articolului 14 alineatul (1) din Directiva 92/12. Cu toate acestea, a avut în repetate rânduri posibilitatea de a explica această noțiune în contextul unor reglementări diferite. În prima etapă, vom prezenta această jurisprudență formulată în alte domenii juridice și vom examina posibilitatea aplicării acestora fără restricții sau cu adaptări asupra Directivei 92/12.

a) Jurisprudența Curții în alte domenii juridice

29. Ponderea principală a jurisprudenței cu privire la forța majoră are ca obiect reglementări privind organizarea comună a pieței în domeniul agriculturii. În contextul jurisprudenței cu privire la articolul 45 din statutul său, Curtea s-a pronunțat anterior în legătură cu interpretarea acestei noțiuni.

30. În acest context, în dreptul comunitar, noțiunea de forță majoră și, respectiv, cea de eveniment fortuit includ în principiu numai evenimentele anormale și imprevizibile, care nu puteau fi influențate de persoana care invocă forța majoră și ale căror consecințe nu ar fi putut fi evitate, în pofida diligenței depuse [18]. Rezultă astfel că atât noțiunea de forță majoră, cât și cea de eveniment fortuit presupun un element obiectiv, privitor la împrejurările anormale și străine operatorului economic, și un element subiectiv, legat de obligația celui interesat de a se proteja de efectele evenimentului anormal prin luarea măsurilor corespunzătoare, fără a accepta sacrificii excesive [19].

31. În repetate rânduri, Curtea a subliniat că noțiunea nu are un conținut identic în diferite domenii de aplicare ale dreptului comunitar, ci are o semnificație care trebuie determinată în funcție de cadrul legal în care este destinată a-și produce efectele [20]. Cu toate acestea, definiția de mai sus este valabilă „cu excepția particularităților domeniilor specifice în care se aplică” [21]. Se constată astfel că nu este necesară o modificare a definiției în fiecare context de reglementare, fiind necesară adaptarea definiției generale numai în anumite cazuri.

b) Aplicarea în speță

32. Se pune întrebarea dacă, într-o conjunctură precum cea din speță, există un caz de forță majoră în sensul definiției curente.

33. Din punct de vedere subiectiv, este necesar ca, în pofida diligenței depuse, consecințele evenimentului să nu poată fi evitate. Și părțile prezentei proceduri sunt de acord că lipsa culpei, respectiv a neglijenței, reprezintă condiția de bază pentru a presupune existența forței majore, astfel încât nu există un caz de forță majoră dacă cel care invocă un asemenea eveniment nu a dat dovadă de diligența necesară în speță.

18 — Jurisprudență constantă; a se vedea, de exemplu, Hotărârea Curții din 5 februarie 1987, Denkavit België (C-145/85, Rec., p. 565, punctul 11), Hotărârea din 7 decembrie 1993, Huygen (C-12/92, Rec., p. I-6381, punctul 31), Hotărârile din 5 octombrie 2006, Comisia/Germania (C-105/02, Rec., p. I-9659, punctul 89) și Comisia/Belgia (C-377/03, Rec., p. I-9733, punctul 95).

19 — Hotărârea Bayer/Comisia, citată la nota de subsol 15, punctul 32, și Ordonanța din 18 ianuarie 2005, Zuazaga Meabe/OAPI (C-325/03 P, Rec., p. I-403, punctul 25).

20 — Hotărârea Huygen și alții, citată la nota de subsol 18, punctul 30, și Hotărârea din 29 septembrie 1998, First City Trading și alții (C-263/97, Rec., p. I-5537, punctul 41).

21 — Hotărârea Ferriere Acciaierie Sarde/Comisia, citată la nota de subsol 16, punctul 20.

34. În acest context, având în vedere că nu poate fi exclusă o conduită neglijentă a SPMR cu privire la întreținerea oleoductului, guvernul italian susține că nu se poate presupune existența unui caz de forță majoră. Este de competența instanței de trimitere să aprecieze dacă se poate imputa SPMR o neglijență, după cum susțin justificat Comisia, guvernul francez și guvernul polonez.

35. În baza definiției de mai sus, lipsa culpei nu este suficientă. În plus, evenimentul cauzator trebuie să fie anormal și imprevizibil, fără posibilitatea influențării acestuia de către persoana care invocă forța majoră. Astfel este necesară respectarea criteriului obiectiv menționat de Curte: împrejurările trebuie să fie anormale și străine operatorului economic.

36. În cauză, factorul care a declanșat scurgerea de hidrocarburi a fost o fisură a oleoductului, precum și, în special, spargerea ulterioară a acestuia. Astfel, cauza scurgerii este reprezentată de o defecțiune tehnică a oleoductului. Incidentele aflate în legătură directă cu funcționalitatea echipamentelor tehnice utilizate de cel care exploatează un oleoduct nu sunt în principiu străine acestuia, având în vedere că acesta influențează direct selectarea și întreținerea lor și că nu este vorba despre realizarea unui risc operațional (chiar și redus).

37. Există dubii și în ceea ce privește caracterul anormal și imprevizibil al unei asemenea defecțiuni tehnice, deoarece Curtea a impus în trecut criterii stricte în acest context. Astfel, aceasta nu a considerat că un eveniment ar fi anormal și imprevizibil în cazul în care este vorba despre un fenomen rar [22]. O defecțiune tehnică relativ rară a unui mijloc de producție nu ar fi considerată astfel un eveniment anormal și imprevizibil, deoarece pericolul unei defecțiuni tehnice reprezintă un risc inerent oricărui echipament tehnic. Aprecierea caracterului excepțional al apariției unei fisuri, ca fenomen atât de rar, încât niciun operator nu ar fi putut să ia în calcul în mod rezonabil apariția acesteia, reprezintă o chestiune de fapt de competența instanței de trimitere.

38. Astfel, aplicând definiția uzuală într-o conjunctură precum cea de față, nu rezultă existența unui caz de forță majoră, sub rezerva unei constatări de fapt diferite în acțiunea principală.

22 — În Hotărârea din 13 octombrie 1993, An Bord Bainne și Inter-Agra (C-124/92, Rec., p. I-5061, punctul 15), Curtea a considerat că nu este ceva anormal și imprevizibil ca reglementările unui stat exportator, care s-au menținut în vigoare timp de 30 de ani, să fie modificate fără comunicare și informare prealabile.

3. Adaptarea definiției la obiectivele Directivei 92/12?

39. Comisia și SPMR apreciază că se impune o adaptare a definiției prezentate la particularitățile economiei generale a reglementării și la obiectivele directivei. În accepțiunea acestora, un antrepozitar nu răspunde pentru un eveniment în situația în care acesta este inevitabil, în ciuda diligenței depuse. Dacă se solicită în mod suplimentar ca evenimentul cauzator de prejudicii să fi acționat din exterior asupra oleoductului, având și un caracter imprevizibil, s-ar realiza o repartizare unilaterală a riscurilor în sarcina antrepozitarului. Această soluție nu ar fi justificată, deoarece antrepozitarii dispun de o autorizație în sensul articolului 12 din Directiva 92/12.

40. SPMR subliniază că, pe de o parte, produsele s-ar fi pierdut incontestabil, garantându-se astfel imposibilitatea comercializării acestora în Comunitate. Pe de altă parte, în calitate de antrepozitar, nu este responsabil pentru pierdere. În această conjunctură, având în vedere obiectivul directivei, nu s-ar identifica niciun motiv pentru aplicarea accizelor.

41. Această concluzie este contrazisă de prevederile clare ale articolului 14 din Directiva 92/12. Prevederea amintită menționează că înregistrarea deficitelor reprezintă un motiv distinct de impozitare și nu o prezumție simplă că produsele care lipsesc ar fi ajuns în circuitul comercial comunitar.

42. Nici din perspectiva argumentelor Comisiei cu privire la o repartizare echitabilă a riscurilor nu se recomandă o interpretare extensivă a noțiunii de forță majoră.

43. În acest context, pentru început trebuie avut în vedere că în directivă se consideră că impozitarea deficitelor reprezintă regula, iar scutirea este numai o excepție de la aceasta. Excepțiile trebuie interpretate însă restrictiv. În plus, noțiunea de forță majoră demonstrează și în limbajul curent că este vorba numai despre un număr redus de cazuri.

44. Opinia SPMR și a Comisiei are ca rezultat în cele din urmă echivalarea criteriului forței majore cu noțiunea mult mai extinsă a lipsei culpei. În dreptul fiscal, culpa nu reprezintă un criteriu. Repartizarea riscurilor pentru

impozitarea bunurilor de consum se face în funcție de sfera de influență și nu de respectarea anumitor standarde de diligență. În cauză, prezintă importanță în special identificarea persoanei care suportă riscurile fiscale în situația îndeplinirii riscului operațional specific. O defecțiune tehnică a mijlocului de transport utilizat de către antrepozitar intră în sfera acestuia de risc.

45. Este justificată concluzia Comisiei și a SPMR în sensul că antrepozitarul suportă un risc ridicat de a achita impozitele pentru produsele pierdute. Această repartizare a riscurilor se justifică prin faptul că antrepozitarul transportă produse și exercită controlul asupra acestora, produse supuse accizelor încă din momentul producerii sau al importului pe teritoriul Comunității [23]. Pentru a permite tranzitul fără obstacole al produselor în statele membre, aplicarea accizelor pe parcursul transportului pe teritoriul Comunității este suspendată. Deoarece antrepozitarul se bucură de un regim special favorizant, este rezonabil ca acesta să suporte riscurile care provin din sfera sa pe parcursul aplicării acestui regim.

23 — A se vedea articolul 5 alineatul (1) din Directiva 92/12.

46. Faptul că un antrepozitar trebuie să fie autorizat în mod corespunzător în sensul prevederilor articolului 12 din Directiva 92/12 și că are obligații conform articolului 13 din aceasta nu poate conduce la exonerarea parțială a acestuia de riscurile fiscale pentru transportul printr-un oleoduct al produselor supuse accizelor și la transferarea acestor riscuri asupra statului. Autorizația garantează numai că antrepozitarul prezintă gradul de fiabilitate necesar pentru regimul de suspendare.

47. Și exonerarea de obligația de garanție pe parcursul regimului de suspendare, admisă în sensul articolului 15 alineatul (3) al doilea paragraf din Directiva 92/12, la efectuarea transportului printr-o conductă fixă, are în vedere numai împrejurarea că, în cazul acestei modalități de transport, riscul de manipulare și pierdere este scăzut. În situația în care, contrar așteptărilor, apar pierderi, se menține repartizarea descrisă a riscurilor. Autorizația acordată de stat pentru realizarea și exploatarea oleoductului nu dă naștere răspunderii acestuia din urmă pentru accizele pentru produsele care au făcut obiectul unor pierderi ca urmare a unei defecțiuni tehnice a conductei respective.

48. În final, nu se reține nici argumentul că produsele nu ar fi ajuns în realitate în consum, ci s-ar fi pierdut anterior, deoarece evenimentul generator al taxei nu necesită utilizarea efectivă conform destinației a produsului supus accizelor. În caz contrar, ar urma să se restituite accizele unui achizitor care le-a achitat în prealabil, în cazul în care produsul supus accizelor se pierde anterior utilizării conform destinației. Această

situație nu este prevăzută însă de directivă. Nu există astfel un drept de a solicita restituirea accizelor în cazul în care, după achitarea unei sticle de vin, aceasta îi cade din geantă cumpărătorului, iar vinul se scurge pe stradă, ceea ce, cu siguranță, nu reprezintă modalitatea de utilizare prevăzută.

urma unor împrejurări anormale și imprevizibile, străine de voința persoanei care invocă forța majoră și ale căror consecințe nu ar fi putut să fie evitate, în pofida diligenței necesare.

C — *Cu privire la a doua întrebare*

4. Concluzie intermediară

51. Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă infiltrarea petrolului în sol poate fi considerată o „pierdere inerentă naturii produselor", în speță ca urmare a caracterului fluid al acestuia.

49. În concluzie, se reține că definiția forței majore formulată în baza jurisprudenței constante pare corespunzătoare în contextul în cauză.

52. Toate părțile, cu excepția SPMR, sunt de acord că în speță nu este vorba despre un caz de pierdere scutită de accize în sensul articolului 14 alineatul (1) din Directiva 92/12. Într-adevăr, noțiunea „pierdere […] inerentă naturii produselor" include, astfel cum arată și definiția, numai pierderile datorate exclusiv cauzelor *naturale*, fără apariția de evenimente neobișnuite [24]. Un exemplu în acest sens este evaporarea, ca o consecință a volatilității anumitor substanțe.

50. Prin urmare, la prima întrebare trebuie să se răspundă că forța majoră, ca eveniment care cauzează pierderile survenite pe parcursul regimului de suspendare, în sensul articolului 14 alineatul (1) din Directiva 92/12, presupune apariția pierderii în

24 — Noțiunea în limba franceză „perte naturelle" subliniază mai clar acest aspect.

53. În speță, pierderea se datorează fisurii, precum și spargerii ulterioare a oleoductului, ceea ce reprezintă unui accident. Este vorba în principal despre o pierdere datorată unui accident și nu despre o pierdere din cauze naturale în cadrul procesului *obișnuit* de transport, care se datorează *exclusiv* naturii produselor.

54. Această concluzie nu este modificată de faptul că infiltrarea ulterioară a petrolului în sol a fost posibilă numai ca urmare a caracterului fluid al acestuia. În caz contrar, orice scurgere de uleiuri minerale și infiltrarea acestora ulterioară în sol, independent de cauza anterioară a scurgerii, s-ar datora naturii produselor, fiind scutită astfel de accize – inclusiv în situația unui comportament deliberat sau condamnabil al transportatorului [25]. Această concluzie ar contraveni răspunderii antrepozitarului din sfera sa de influență, enunțată mai sus.

55. Conform concluziei guvernului francez, această interpretare este confirmată de faptul că numeroase state membre au adoptat reglementări pentru stabilirea de valori limită întemeiate pe datele anterioare pentru a defini pierderile naturale.

56. Nu se justifică nici trimiterea realizată de SPMR la Concluziile prezentate în cauza Esercizio Magazzini Generali și Mellina Agosta [26]. Într-adevăr, independent de caracterul justificat al exemplului prezentat în cauză [27] pentru explicarea articolului 11 din Directiva 69/74/CEE [28], cauza respectivă a avut ca obiect o reglementare al cărei conținut nu corespunde cu reglementarea determinantă în procedura de față: dacă articolul 11 care face obiectul interpretării se referă la „cantități pierdute […] din considerente datorate naturii inerente a produselor”, respectiv în franceză „pertes [ ] dues [ ] à des causes dépendant de la nature des marchandises”, scutirea este acordată în speță numai pentru „pierderi naturale”, respectiv pentru „pertes *naturelles*”.

25 — Aceste argumente ar putea fi extinse: în cele din urmă, orice distrugere a unui produs se datorează naturii acestuia, de exemplu, distrugerea prin foc ca urmare a caracterului inflamabil, spargerea produselor ca urmare a proprietăților casante ale acestora etc.

26 — Concluziile avocatului general Mancini prezentate la 6 iulie 1983 în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Esercizio Magazzini Generali și Mellina Agosta (186/82 și 187/82, Rec., p. 2951).

27 — Avocatul general Mancini menționează la punctul 3 din concluzii, ca exemplu de pierdere din motive datorate naturii inerente a produselor, păcura scursă pe stradă ca urmare a defectării autocisternei în care era încărcată.

28 — Directiva Consiliului din 4 martie 1969 de armonizare dispozițiilor stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative referitoare la antrepozite vamale (JO L 58, p. 7).

## V — Concluzie

57. Având în vedere argumentele prezentate, propunem Curții să răspundă la întrebările adresate de Cour de cassation astfel:

„1) Forța majoră, ca eveniment care cauzează pierderile survenite pe parcursul regimului de suspendare, în sensul articolului 14 alineatul (1) prima teză din Directiva 92/12/CEE a Consiliului din 25 februarie 1992 privind regimul general al produselor supuse accizelor și privind deținerea, circulația și monitorizarea acestor produse, presupune apariția pierderii în urma unor împrejurări anormale și imprevizibile, străine de voința persoanei care invocă forța majoră și ale căror consecințe nu ar fi putut să fie evitate, în pofida diligenței necesare.

2) Pierderea unei părți din produse care au curs dintr-un oleoduct ca urmare a caracterului lor fluid și a caracteristicilor solului pe care s-au vărsat, elemente care au împiedicat recuperarea acestora, nu poate fi considerată o pierdere inerentă naturii produselor, în sensul articolului 14 alineatul (1) din Directiva 92/12.”